

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH,
HUMORÍSTICH, IL·LUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

CAPS DE BROT

A portrait of the opera singer Eva Tetrazzini, shown from the chest up. She has dark hair and is wearing a dark, high-collared dress. To her left is a lyre, and below her are musical notes on a staff. The entire scene is set against a background of a woven basket pattern.

EVA TETRAZZINI

Garganta privilegiada,
veu com dels àngels del cel,
actriu de primera forsa,
cor de foch, llabis de mel.

Ha corregut tot Europa
de ponent fins à llevant,
y à tot arreu l' han rebuda
ab aplauso delirant.

CRÓNICA

Al carrer de la Lleona 'ls advocats barcelonins hi tenen la *lleonera*, per altre nom lo *colegi*, ó parlant en termes catalanistas, la *Casa gremial*.

Tot advocat en exercici actiu, ó sigui tot advocat que necessiti compareixer davant dels tribunals, ha de formar part del Colegi, requisit sense 'l qual no se li permet defensar plets. Aixís es que 'ls centenars de advocats que aquí á Barcelona espigolan en lo camp de las mútuas diferències entre 'ls ciutadans *desdividits*, tots son membres del Colegi ó socios forsosos de aquest Cassino, que sigui dit entre paréntesis, no té res de Cassino de recreo, sino tot lo contrari, á lo menos per la gran majoria dels agremiats.

La gran majoria dels agremiats pagan las quotas que se 'ls exigeixen y no s 'hi acostan. Si alguna vegada hi ván es per pendre part en la elecció de la Junta Directiva, per evitar que se 'ls carregui ab excés la contribució, ó bé per consultar algún llibre dels que figuren en la bén provehida biblioteca del Colegi.

Ja veuen que tot aixó no té res de recreatiu.

Los únichs qu' en tot cas disfrutan á la séva manera son los individuos de la titulada *Academia de Jurisprudencia*, que forma una secció especial de la casa. Los membres de l' Academia exerceixen de sabis, lleigeixen memorias, entaulan discussions s' alaban mútuament (lo qual es propi de todas las Academias) y encare no termina una de sas habituals sessions, no tenen prou temps per redactar una ressenya laudatoria de lo que allí s 'ha parlat, y enviarne una copia á las redaccions dels principals periódichs, per donar al fet la deguda publicitat y donarse 'ls acadèmichs lo corresponent xarol.

Y aixís, á copia de bombos y mediant la cooperació efíca de aqueixa premsa que sempre 's desviu per fer favors fins á aquells que no 'ls mereixen, alguns acadèmichs, qual nom no hauria traspasat may las parets de la saleta ahont l' Academia celebra sas sessions, sona y ressona per tot, y acaba per imposarse en l' opinió, passant plassa de lletrats distingits, de juriconsults eminents y de glories del foro.

Ab lo qual lo séu despaig se véu sempre concurregut y freqüentat per gent que s' entrega gustosa á la séva direcció *enllustrada*.

Son molts los que ván á veurels, dihent:

—Vosté, que segons resan los periodistas es una eminencia de la ciencia jurídica, fassi 'l favor de plomarme!

Precisament aquets últims días la premsa en general acaba de rebre en l' Academia de Jurisprudencia una lliçó severa. Ara li ensenyarán á ser tan complacent ab qui no 's mereix que se 'n sigui. Desde avuy podrá dir:—Fes favors á acadèmichs y t 'ho pagarán á cossas.

Apropósit de lo que fan distints periódichs sempre que s' entaula algún procés interessant de aquells que preocupan á l' opinió pública, ó sigui apropósit de donar als lectors quantas noticias arriban á oídos del periodista, la majoria dels acadèmichs que han pres part en la discussió sobre tal tema promoguda, s' han desfermat contra 'l periodisme, llansantli tals ultratjes, que francament, no poden passar sense correctiu.

Fém ans que tot una excepció honrosa en favor de dos acadèmichs, los distingits lletrats senyors Puigferrer y Monner, que han sortit bravament á

la defensa de la premsa; pero es precis consignar que s' han quedat sols ó poch menos, combatuts per la majoria dels que han usat de la paraula, enemichs declarats del periodisme.

Aixís un tal *Bolós*, nom que á un advocat li escau molt bé, ja que hem de creure, que l' etimologia de *Bolós* serà la paraula *Bola*, va dir tals heretjias que n' hi ha de sobras per tornárlas 'hi á tirar á la cara.

«Jo soch partidari del progrés y de la civilisació; pero desitjo al mateix temps que aqueix progrés y aqueixa civilisació, no depenguin de la premsa y del periodisme.»

Es á dir: jo soch partidari de la llum; pero ab la condició precisa que la llum sigui apagada y visqui tothom á las foscas.

«Jo vull—va afegir—la llibertat en todas las sévas manifestacions honrosas y dintre de una forma cristiana y católica.»

Una llibertat ab boyna ¿no es veritat *Sr. Bolós*? Ja 's coneix que 'l tal *Sr. Bolós* es fill del apotecari de Olot: la llibertat qu' ell voldria es molt capàs de prepararla en la farmacia de casa séva y pendressela ell sol, per no desmentir l' adagi tan sapigut de que l' Apotecari d' Olot se bebia las sévas medicinas.

Bon profit li fassi aqueixa llibertat que s' oposa á las expansions periodísticas y permet en cambi las tropelias dels carlins y 'ls mangoneigs del clero.

Un altre acadèmich que no recordo si 's diu Borrell ó *Burruell*, va fer ressaltar los grans abusos que comet la premsa, al donar compte de tot lo que passa.

Si, senyors: la premsa comet grans iniquitats. Al donar noticia de un robo, excita 'ls instints dels lladres; al consignar en sas columnas un assassinat, remou la sanch dels assessins; y al donar compte de las manyas dels timadors los ensenya á timar, de manera que pot afirmarse qu' existeix un llibre titulat: «*Manual del timador escrito por la prensa.*»

Vaja, que al méu entendre l' únich mal que la premsa fá es la facilitat ab que alaba á certs acadèmichs. Fentho aixís los incita á fer burradas.

*
* *

Pero qui va distingirse sobre 'ls demés en aqueixa campanya d' odi contra la premsa es lo Sr. Armengol y Cornet, relator de l' Audiencia y periodista á ratos perduts, ja que ab alguna freqüencia publica articles kilométrichs en pró de la reforma penitenciaria.

Precisament sobre aquests articles vaig sentir un dia una frasse, digna de ser coneguda.

—Per la correcció dels criminals, lo millor que s' hauria de fer, fora imposar la lectura dels articles del Sr. Armengol y Cornet, en presons y presiris. Seria una agravació de la pena que poch dels reclusos la resistirían.

Donchs lo Sr. Armengol y Cornet que com á periodista tant ha abusat de la paciència dels lectors y que com á juriconsult tant ha abusat dels bombos de la premsa, sorti ab aquella adotzenada metàfora de que la premsa es com lo ferro que prés en forma dosimétrica enrobusteix la sanch; pero que forjat en la fornal, pot convertirse en lo ganivet del taul y en lo punyal del assessí.

Segons lo Sr. Armengol, la premsa contribueix á que 's desperti l' instint de imitació en determinadas personas y fá que alguns criminals gosin de la popularitat que la premsa 'ls proporciona.

¡A MADRIT!—Sortida de la grrran comissió

¿Han vist vostès maldat com la de la premsa? Pero això no pot durar. Si 'l Sr. Armengol y Cornet manés, prompte ho tindria arreglat. Contra aqueixa premsa qu' en conjunt causa més perjudicis que beneficis, arbitraria penas que la escarmentessin de una vegada, y no penas pecuniaris «porque con lo que lucra el periódico puede pagar la multa con que se castigue al periodista: la pena debe ser personal.»

De manera que l' ideal del Sr. Armengol y Cornet es, á lo que sembla, omplir las presons y 'ls presiris de periodistas.

Lo delicté d' escriure ha de pagarse car. No seria mal que cada trimestre 's dongués garrot á mitja dotzena de gacetillers. ¡Quín espectacle mes hermós!...

* * *

Lo Sr. Armengol y Cornet no ha tingut en compte lo molt que 's prodiga y 'l gran ausili que per obrirse camí li ha prestat la premsa.

No fá pas molt temps alguns periódichs alabavan — no sé si d' encárrech— un discurs que va pronunciar crech qu' en la *Económica d' Amichs del País*, defensant que 'ls fabricants donguessin als obrers una participació en los beneficis. ¡Quína idea més generosa! ¿Veritat?

Donchs jo conech un relator de l' Audiencia que bé podria ostentar lo titul de *fabricant de apuntaments*. Lo fabricant no treballa; fá treballar. De la mateixa manera 'l relator no escriu los apuntaments; los fá escriure. Homes de carrera, advocats ab titul, que no tenen feyna, 's guanyan la vida fent apuntaments. Y 'l relator que per cada fulla dels autos cobra dels litigants una pesseta, satisfá 10 maravedissos als que li fan la feyna. L' apuntament de una causa de 1000 fullas li val 1000 pessetas sense caure'n cap á terra; en cambi no n' hi costa més que 74 satisfetas als que li fan tot.

De manera que avants de que 'ls industrials comensin á donar als séus obrers una participació en los beneficis de la seva industria, no seria mal que 'l Sr. Armengol y Cornet comensés á donar

Ja han marxat los braus patricis, ja han marxat cap á Madrit... ¡Veyám si 'ns durá aquest viage molts gastos... y poch profit.

als séus ausiliars una participació en los beneficis dels apuntaments.

Ab lo qual, quan predicaria certas cosas, tindria l' autoritat persuassiva del exemple.

Y la premsa, per primera vegada, podria alabar-lo ab justicia.

P. DEL O.

A UN FUMADOR DE GORRAS

SONET

Si trobas á un amich ó conegut ja sigui en lo cassino ó al carrer, lo demanà un cigarro de paper es sempre lo primer que se t' acut.

Un puro no 'l demanas, convenstut de que te 'l negarian per gorrer, puig com lo buscar puros fou primer no pots ensarroná al que ja ha rebut.

Tú dius per tot arreu, tot fent lo rich,
que si no dus tabaco tant temps ha
es sols per desvesarte de fumá.
Mes jo que 't sé lo gènit un bon xich,
coneix que per pogué fumá de franch
vols perdre la costum... de aná al estanch.

INDALECI CUCARACHA.

UN CASAMENT

NOVELA HISTÓRICA EN QUATRE CAPITOLS

I

COM NEIX «L' AMOR»

Ros, alt, elegant; un bon mosso com los que 'ls sastres dibuixan en los seus figurins, porque 'ls parroquians se pensin que totes las pessas cahuen bé: aixís era en Rodolfo y aixís se veyá davant del mirall cada vegada que acabava de vestir-se y 's disposava per anar á passeig.

Era solter; pero no pensava serho sempre.

Una gitana li havia pronosticat que si sabia manejar-se bé y aprofitava la primera ocasió que se li presentés, logriaria la felicitat y la fortuna per medi del matrimoni. Fins li havia dit lo dot que tindria la noya que la sort li destinava: trenta mil duros; ni un xavo més ni un xavo menos.

—Aixó vol dir—pensava en Rodolfo—que cal espavilarse y obrir l'ull. Segóns la gitana, hi ha al món una xicota que ha nascut per mí y que té trenta mil duros. La gran dificultat consisteix en trobar-la aquesta dona. Qu' existeix ja ho sé; pero ¿ahont tanca? ¿ahont haig d' anarla á buscar?—

Y buscava, buscava continuament, com aquells *gambussins* que recorran las montanyas de California, atrets per la farúm del or que s' amaga en sas rocas de *cuarzo*.

Una tarde, un diumenje d' hivern d' aquells en que 'ls raigs del sol son més dolsos que 'ls petons d' una dona guapa, la noya somiada, la xicota dels trenta mil duros, aparequé als ulls de 'n Rodolfo súbitament, sense buscar-la, cayentli com qui diu del cel.

Lo jove caminava al atzar per un carrer del Ensanxe.

Davant séu marxavan xano xano dos senyors de certa edat, que pèl seu aspecte indicavan ser americanos, botiguers retirats ó cosa parecida.

De repent un d' ells, interrompent la conversa que sostenian, s' aturá, y alsant lo bras digué senyalant una casa que tenian á la vora:

—¿Veus? Alló sí qu' es un bon partit per un jove que vulga casarse.

—¿Quin? ¿ahont?—preguntá l' altre.

—Allí, en aquell balcó. Fixat en la noya que hi ha. ¿La veus?

—Perfectament.

—Donchs té trenta mil duros. Son padri al morir-se va deixarls 'hi, y 'l dia que 's casi, bitllo bitllo 'ls hi entregarán.—

En Rodolfo, que havia sentit tota la conversa, contemplá la noya ab atenció. Estava recolzada á la barana d' un balcó d' un quart pis. No era precisament guapa, pero podia passar sense gran esforç. Los trenta mil duros de dot desvaneixian los petits reparos que á la seva bellesa podían posarse.

—No hi ha més—se digué 'l jove després d' una curta meditació:—los vaticinis de la gitana comensan á complirse. La dona dels trenta mil duros ja ha sortit: ara sols falta que arribi á ser meva.

¡Animo y endavant! Comensém desseguida la campanya.—

Deu minuts després, gracias als informes de la portera, en Rodolfo sabia que la noya del quart pis se deya Marieta, qu' era filla única y que sas pares passavan per gent de bé á carta cabal.

—M'ho coneix—murmurá 'l jove continuant lo camí:—estich perdudament enamorat de la Marieta.—

Aixís era en efecte; n' estava de la Marieta... y del dot.

II

PREPARATIUS

La constancia aplaná montanyas, diu lo refrá: *todo lo vence el amor*, diu la comedia; y aixó es tan veritat, que á pesar del descrédit que sobre totes las cosas humanas ha anat cayent d' uns quants anys á aquesta part, aquestas dugas afirmacions no han arribat encara á desacreditarse.

Quan un está enamorat... y sab la casa, té molt y molt guanyat. En Rodolfo sab no sóls aixó, sinó que á forsa de paciencia y regalets á la portera ha lograt sapiguer tot lo que pot convenirli pèls seus plans.

S' entera de la vida y costums de la Marieta y sos pares; averigua cóm y quàn van al teatro, en quina iglesia ohuen missa, quins circuls y societats freqüentan.

Ab lo coneixement de tots aquests datos, en Rodolfo ronda á la séva estimada, la segueix, s' hi posa en contacte y acaba per fers'hi conegut d' un modo natural, expontani, que no pot inspirar cap classe de prevenció als pares d' ella.

—Bueno—'s diu lo jove, quan li sembla que la cosa está prou madura:—ara, olvidemnos completament dels trenta mil duros y sense ferhi cap alusió, sense indicar ni remotament que sé res, donguém l' assalt á la plassa. Demá vaig á demanar la Marieta. ¡Pit y fora!

III

LO MOMENT SOLEMNE

Es també un diumenje, com lo día felis en que va véurela per primera vegada, recolzada á la barana del balcó.

En Rodolfo puja ab ayre grave la escala de la seva estimada y truca al quart pis.

La mamá es qui obra.

—¡Hola!—fa la bona senyora, volguent fingir que ha quedat sorpresa:—¿vosté per aquí? Entri, entri... ¡Ramón! ... ¡Marieta!—afegeix cridant.

—Permétim—interromp en Rodolfo, ab molta serietat:—á la séva filla val més que no li digui res. Pera lo qu' hem d' enrahonar, la séva presencia no es necesaria.—

La mamá torna á simular un gesto, molt mal fet, de sorpresa y diu baixant la veu:

—Bueno, com á vosté li sembli.—

Y s' internan tots dos cap á dins del pis.

Lo senyor Ramón fa 'l paper de pare admirat, tan malament com la séva senyora. La veritat es que tant ell com ella feya dias qu' esperavan aquest pas, y la visita d' en Rodolfo 'ls sembla tan natural com la salva en dias de gala.

En Rodolfo no s' entreté en discursos sentimentals ni comedias rebregadas. La séva manifestació es senzilla y clara.

Va veure la noya y se 'n va enamorar porque es un ángel; ha sapigut que sos pares l' han criada y educada en los principis de la més sana moral, y com ell necessita casarse y sent orfe de pare y mare no té ningú que puga desempenyar aquesta comissió, s' atreveix ell en persona á fers'ho tot,

AL INSIGNE BRETÓN

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA felicita al autor del *Garin* y uneix lo seu aplauso á la inmensa ovació que Barcelona li ha fet.

demanant ab tota formalitat la mà de la Marieta.

—Pero, la noya...—fa la mamá, no sapiguent com arreglarho per aguantar lo sí que balla rato há pels séus llavis:—la noya encare....

—Respecte á ella—replica en Rodolfo—estiga tranquila, senyora: al demanàrls 'hi la mà á vos-tés, se 'm figura que 'l cor ja me l 'ha donat.—

Lo demés va al vapor. Després d' aquesta introducció, los pares s' enteran dels medis y posició d' en Rodolfo. Aquest confessa honradament que té més esperansa en lo porvenir que bons recorts del passat; declara que viu del seu treball y acaba dihent que haventhi amor y bona voluntat, un matrimoni, passi lo que passi, es sèmpre felis.

—¿Qué vols fer, Ramón?—pregunta la senyora.

—¿Jo?... Lo que á tú 't sembli.—

Per fi de festa, als papás los sembla lo mateix que á la noya: es á dir, qu' en Rodolfo es un jove de totas prendas... y que com més aviat enllestexi 'ls trámits matrimoniales, més bé anirà tot.

—¡Ja es méva!—murmura en Rodolfo baixant la escala:—¡Ay gitana, gitana! ¡que bé vas sapiguer llegir en lo meu destino! ¡Trenta mil duros!.. ¡Ab quina senzillés los hauré pescat!..

IV

LA NOYA DELS TRENTA MIL DUROS

Acaba de celebrarse 'l casament de la Marieta y en Rodolfo.

L' animat refresch de boda está terminant. Alguns dels parents y convidats comensan ja á parlar de despedirse, quan de sopte s' obra la vidriera de la sala y apareix un nou personatge ab qui ningú havia contat.

—¡Ay!... ¡lo padrí!—cria la Marieta, aixecantse y corrent á abraçar-lo:—¡padri, padrinet meu!

—Encare que no m' haguéu participat la noticia, ja ho veyén, també ho he sapigut—diu rihent lo padrí, un vellet simpátich y aixerit, vestit modestament, pero ab molta limpiesa.

En Rodolfo s' acosta al séu sogre y li pregunta ab mal continguda emoció:

—¿Padrí d' ella es?

—Sí: eram vehins quan va neixer la nena y per no molestar á cap parent, ell va prestarse á apadrinarla. Es un pobre treballador, pero honrat com lo primer.—

Y empassantse un tros de melindro anyadeix:

—No totas tenen la sort de la noya d' aquí sota.

—¿Quina?—fa 'l nuvi, sentintse una explosió dins del cor.

—La del tercer pis. Aquesta tenia un padri, que al morir va deixarli trenta mil duros...—

En Rodolfo posa 'ls ulls en blanch, se passa la mà pel front y, vacilant un moment, cau rodolant sota la taula.

¡S 'havía equivocat! La senyoreta de qui 'ls dos senyors de certa edat parlavan aquell diumenje d' hivern, no es la séva dona: es la noya del pis de sota.

Ells signavan lo balcó del tercer y en Rodolfo s 'havía fixat en lo del quart.

Per haver pujat trenta esglahons de més, se troba ab trenta mil duros de menos.

A. MARCH.

¡PER UN NAP!

Per un duro m' estaria
sense dormí tot un dia,
y una nit sense menjá.

Per possehir cinch pessetas
faig cinch centas figaretas...

¿Qui es que me 'l vol doná?...
Vaja, arriba; per vint rals

me deixo arrencá 'ls caixals...
(perque no 'n tinch cap de bó)

¿Qué vol condicions mes bonas?...
Donchs li daré dugas donas

que han sigut ma perdició,
¿Si convé?... Donchs tracte fet.

Aixis que tinga un ratet...
(¡Que be si aixó mon cor logra!)

presentis vosté en persona,
Lleó, dos, segon, segona,

y s' endurá dona... y sogra!

M. BONAPASTA.

CARITAT FÍ DE SIGLE

La *Societat protectora dels animals y de las plantas* continúa fent de las sévas.

¿Saben quina se 'n ha pensat ara?

Abolir los tranvías arrastrats per forsa animal, y sustituhirlos per uns altres en que la electricitat será la forsa motriu

L' altre dia van reunir-se 'ls directors de la colla, en solemne assamblea pública, pera anunciar á la humanitat barcelonina aquest gran pensament.

No es que la *Societat protectora* vulga fer la competencia á las corporacions científicas, popularisant las invencions modernas. No: los protectors dels animals no tenen altre afany que cumplir la séva missió: la ciencia y 'l progrés son *peixi minuti*; la gran qüestió es que 'ls animals estigan protegits.

A la qüenta 'ls senyors protectors s' han adonat de que 'ls caballs y mulas del tranvia portan una existencia molt trista y neguitosa y moren en la flor de la juventut, á causa del excés de fatiga que 'ls imposa la séva professió.

¿Sí? Pues á agitar la opinió y á derribar tot lo existent La *Protectora* demana la instalació de tranvías eléctrichs, que—diu ella—fan més goig, van més depressa y no molestan als animals.

Aquests—los caballs y mulas dels tranvías—serán enviats al camp, pera que 's dediquin á la vida de pagés, y pugan llaurar, batre, respirar ayre pur, menjar aufals tendre y beure aygua fresca y regalada.

Aixis las pobres bestias viuran més anys, los propósitos é ideals de la *Protectora* s' haurán cumplert y tots serán felissos.

L' únich inconvenient que té aquest projecte es que tot lo que 'ls animals guanyin fent la vida del camp, ho perdrán las personas que 's quedin en las ciutats.

Perque quan tot aixó estiga ple de tranvías eléctrichs ¡no 'ls dich res de l' aixafament de ciutadans que á totas horas presenciarem!

No s' han de fixar sinó en una cosa. Quatre ó sis lineas de tranvías conta Barcelona. ¿Quina es la que fins ara ha ocasionat més desgracias? La de Sant Andreu, lo tranvia de foch, com ne diu la gent.

¡Calculin donchs lo que succehiria quan los demés anessin moguts, no pél vapor, sinó per la electricitat!

Pero per lo que 's veu, á la *Protectora* aixó no li fa *atmetlla*: mentres las bestias quedin ben protegidas, las personas que 's fassin repicar.

Tot aixó será molt tendre, molt excéntrich y molt *fi de sigle*; pero parlant en serio ¿no seria més

bonich y més humanitari introduhir màquines elèctriques que escuessin clavegueras y fessin de camàlich y descarreguessin carbó de pedra?

Los socis de la *Protectora*, que saben que l'arrossegat un tranvía perjudica molt als animals, potser ignoran que l'escurar clavegueras y 'l portar fardos á coll y 'l descarregar carbó, perjudica molt á las personas y 'ls hi fa arrastrar una existencia mísera y las va matant lentament...

Fan llástima 'ls animals del tranvía; es veritat; pero no 'n fan més, no mereixen més protecció las pobras criaturas abandonadas, los treballadors de certas industrias, una pila de sers humans que venen al mon patint, recorren entre sufriments lo camí de la existencia y moren olvidats, desapareixent com un gra d'arena en lo desert, com una gota d'aygua en la immensitat del mar?

Protegeixin á las personas, enalteixin la condició humana, procurin que 'ls ciutadans tinguin tot lo que necessitan, y llavors ¡llavors parlarem de protegir á las bestias!

—¡Oh!—dirá potser algú de la *Societat*:—aixó de protegir á las personas no es cosa nostra. Nosaltres no tenim altra missió ni altre deber que protegir y amparar als animals y á las plantas...

Tenen rahó.

Cadascú fa en aquest mon lo que la conciencia li dicta. Los uns fundan casas de lactancia, los altres obran hospitals y casas de socorro... ¡ells protegeixen los animals!

No se 'ls pot demanar més: fan lo que saben.

Endavant donchs y ¡viva la emancipació dels caballs del tranvía! ¡viva la protecció dels animals!...

Lo terrible será 'l día que comensin á realisar la segona part del seu programa, es dir, que 's dediquin resoltament á protegir á las plantas.

Serán capassos de no deixar tirar col á l'olla.

Perquè, diguin lo que vulguin, me sembla que á dins de l'olla, la col hi deu patir casi tant com un caball quan arrossega un cotxe del tranvía.

¡Sense terra! ¡ab foch á sota! ¡aygua bullenta per tot arreu!...

¡Calculin!

MATÍAS BONAFÉ.

¡MORTA!

¡Pobreta!... tan l'estimava que sa mort molt vaig sentir: ¡tan petita!... m'encantava; no sé per qué se 'm mostrava esquiva sempre á n'á mí.

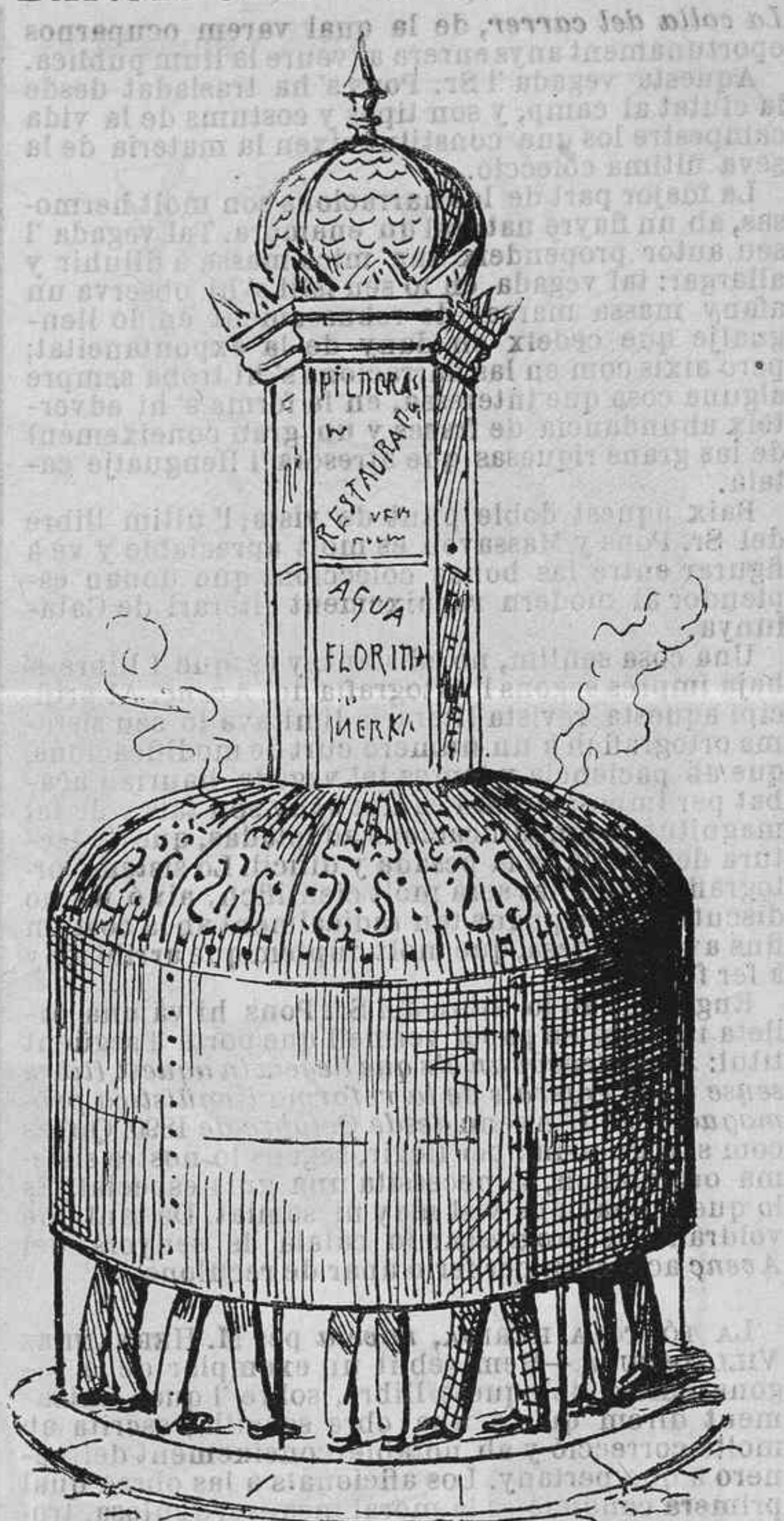
¡Era la méva taleya! vejentla, ¡quin pler sentíal y may tan content me creya com quan distreta la veyá y acariciarla podía.

Mes, aixó poch va durá qu'ella astucia prest tingué per aixís pogué burlá las caricias que ma má li prodigava sens fré.

Y á fé, tampoch no 'm explico que 's portés de tal manera; fent objecte d'aquest mico á qui l'aymava, ho replico, ab tendresa verdadera.

Era, de plé, l'ignocencia; semblava un nen á l'infancia; més tart, la santa experiencia

BARCELONA MONUMENTAL

Un gasómetro ab camas

m'ho demostrá ab evidencia... son odi era repugnancia.

Mes no repugnancia rui d'aquesta de 'ls homes trassa, que solen per ré establí á causa d'instint mesquí; son odi era odi de rassa.

Y així, es cert, rahó tenia rebutjant ma companyia y demostrantsem ingiata, puig eixa ella... era una gata que 'm va regalar la tia.

(AMADEO.)

LLIBRES

TRASCANT PER LES SERRES. (*Quadros de la Segarra*) per JOAN PONS Y MASSAVEU.—En la llista dels bons narradors cataláns mereix figurarhi 'l senyor Pons y Massaveu, autor de obras tan celebradas com los *Quadros en prosa* y la ingénua novela

La colla del carrer, de la qual varem ocupar-nos oportunament anys enrera al veure la llum pública.

Aquesta vegada 'l Sr. Pons s'ha traslladat desde la ciutat al camp, y son tipus y costums de la vida campestre los que constituheixen la materia de la séva última colecció.

La major part de las narracions son molt hermosas, ab un flayre natural qu' enamora. Tal vegada 'l séu autor propendeix una mica massa á diluir y allargar: tal vegada en lo séu istil s'hi observa un afany massa marcat de rebuscament en lo llenguatge que cedeix en dany de la expontaneitat; pero aixis com en las narracions s'hi troba sempre alguna cosa que interessa, en la forma s'hi adverteix abundancia de frases y un gran coneixement de las grans riquesas que atresora 'l llenguatge catalá.

Baix aquest doble punt de vista, l'últim llibre del Sr. Pons y Massaveu es molt apreciable y vé á figurar entre las bonas coleccions que donan esplendor al modern renaixement literari de Catalunya.

Una cosa sentim, no obstant, y es que 'l llibre s'haja imprès segons l'ortografia del *Avenç*. Al principi aquesta revista literaria limitava lo séu sistema ortogràfic á un número curt de modificacions, que ab paciencia y temps tal vegada haurian acabat per imposarse. En cambi avuy son tals y de tal magnitut las modificacions adoptadas, que la lectura del catalá se fá pesada y difícil. Lo sistema ortogràfic adoptat será molt científic, aixó no ho discutim; pero pugna tan radicalment ab la costum fins avuy admesa, que molt duptem que arribi may á fer farrolla.

Enganxat ab lo llibre del Sr. Pons hi vá una fulla impresa en paper vermell que porta 'l següent titol: *Advertencia an els que llegeixen aquest llibre sense estar enterats de la reforma lingüística promoguda per L' Avenç desde Octubre de 1890*. Qu' es com si diguessim: per llegir, segons lo nostre sistema ortogràfic, se necessita una guia especial. Es lo que no haviam vist may ni somiat. De tant que voldrán fer progressar lo catalá 'ls senyors del *Avenç* acabarán per ferlo anar de reculons.

LA TÓRTOLA HERIDA, *novela* per M. HERNANDEZ VILLAOSCURA.—Hem rebut un exemplar de la segona edició de aquest llibre, sobre 'l qual únicament dirém qu' es una obra senzilla, escrita ab molta correcció y ab notable coneixement del género á que pertany. Los aficionats á las obras qual primera condició es la moral més escrupulosa, trobarán un llibre molt agradable en la novela del senyor Hernandez.

DESDE BERLÍN—*Cuentos y artículos científicos, literarios y artísticos*, del DR. R. SALVAT C.—Lo Dr. Salvat ha res. dit una llarga temporada en la capital de Prussia, observant y estudiant no sols las cosas relacionadas ab la medicina, sino també las que tenen conexió ab l' art y las costums.

Los fruyts de las sévas observacions anava comunicantlos per medi de cartas que sempre eran llegidas ab gust al periódich *El Suplemento*. Pero 'ls traballs periódichs, apenas llegits, s' olvidan. Ha obrat per consegüent ab molt acert coleccionant en un volum aquellas cartas que serveixen molt bé pera formarse una idea exacta de la vida berlina y de lo molt que allí en aquella gran ciutat existeix digne de imitació. Lo Dr. Salvat se 'n porta al lector á viatjar ab ell, y resulta ser un excelent company de viatge, actiu, observador é ilustrat.

UN REGIMIENTO DE CABALLERÍA, per FRADERA.—¿Volen passar una estona distreta?—Adquireixin aquest álbun que no costa més que 50 céntims.—A cada plana hi trobarán un tipo militar: tot lo personal del regiment desfila, y al peu de cada tipo s'hi llegeix una bona sortida que contribueix á acabar de caracterisar al personatge.—L' álbun ha sigut litografiat ab gran esmero en lo taller del Senyor Labielle.

RATA SABIA.

PRINCIPAL

Durant la senmana s'ha donat gran varietat als espectacles, posantse cada dia una sarsuela distinta.

Serveixi aixó de satisfacció als que 's queixavan de que cada dia 's representés *El rey que rabió*.

LICEO

Garin

Era esperat ab ansietat aquest estreno, y 'l públich ompli dissapte 'l teatro de gom á gom. No quedá un espay buit: s'ocuparen fins los passos de la platea.

Y aparegué Bretón ab la batuta als dits disposat á dirigir l' orquesta. ¡Bé pels valents! Encare que ben mirat pot aplicarse al estreno de las óperas aquell refrán catalá: «Si vols estar ben servit, feste tú mateix lo llit.» L' autor de *Garin* dirigí admirablement. Y 'l llit que va ferse sigué de llorers.

Lo ben dibuixat prelude arrancá generals aplausos. No pot comensarse millor. Se cantan á continuació alguns coros admirablement estructurats, especialment un de sopranos plé de frescura, que provoca una formidable explosió de aplausos. Segueix lo *racconto* de Witilda qu' es una pessa de una delicadesa incomparable y posa digne coronament al acte un dúo preciós de Witilda y Aldo (soprano y contralt), un tros de música impregnat de candor, de suavitat y de bellesa. Resultat: l' acte primer, un gran triunfo pél mestre y pels intérpretes. Lo teló s' aixecá un sens fi de vegadas. Si aixis comensém, ¿cóm acabaré l' ópera?

Poca cosa ha posat lo llibretista en lo segon acte, reduhit á fer entrega al ermitá Garin de la esperitada Witilda. Y ab tan escassos elements, lo compositor ha escrit algunas páginas de música admirables. Una pessa desarrollada á la manera beethoveniana, qu' es un cant á la sortida del sol, inaugura l' acte. Lo públich no l' entén encare: se necessita sentir-la més de una vegada pera compendre tot lo mérit de aquell tros de música descriptiva. Per altra part se necessitaria un tenor que tingués una veu més potent que la de 'n Garulli 'l qual ha de cantar casi arrán de las bambolinas. Segueix á aquesta pessa una excelent marxa, y remata l' acte un notable concertant. L' éxit de aquest según acte sigué també franch y ruidós.

L' acte tercer conté la pessa culminant de l' obra. Tal es lo dúo de Witilda y Garin, en una cova de Montserrat. La ingénua Witilda recorda 'l séu amor y al sentir-la, la tentació de la carn encén los sentits del ermitá. Serveix de fondo á aquesta escena la tempestat que rugeix, lo bramul del huracá, l' espatech dels trons. De la boca de Witilda brota una romansa qu' es una joia. La passió creixent de Garin está magistralment expressada. La situació es escabrosa, pero 'l mestre se 'n surt ab una valentia extraordinaria. Y 'l públich sempre admirador dels valents, l' aplaudeix y 'l crida á la escena y li tributa una gran ovació.

L' acte quart y últim s' inaugura ab algunas escenas de carácter popular molt animadas y ben coloridas. Tot de un plegat resonan notas de la terra, y 'ls cors palpitan á impuls del entusiasme. Bretón ha compost una sardana garbosa, sentida,

A MONTANYA.—*Dibuix de Mariano Foix*

«...Sabréis que ya hay bisto al Félis y al Nicolau y al Xich de la Macarulla... Sabréis que ya lo hay arreglado todo... Y sabréis que si no hay encuantra, demá subiré otra ves cuan el primer trench...»

admirablement característica. Musicalment sab parlar lo nostre llenguatge. Lo públich li tributá una gran ovació, y la sardana ha de repetir-se tres vegadas. Un himne á Montserrat qu' entona 'l baix es també una inspirada pessa. Lo *racconto* de Garin es un tros de música molt felís, y 'l gran terceto final posa digne acabament á la inspirada partitura.

Bretón ha complert com un home la paraula que tenia empenyada ab lo públich de Barcelona. No solzament ha escrit l' ópera que havia promés, sino que l' ha escrita admirable, concentrant en ella la quintaessencia del séu talent. Té més unitat que 'ls *Amants de Teruel*, y té també més solidés. Tal es, á lo menos, lo judici unánim dels inteligents.

No es del cas discutir si la llegenda de *Joan Garí* ha sigut desnaturalisada, com tampoch debém buscar la filiació de la nova ópera, en lo que 'n diriam l' escola nacional. Bretón ha escrit la música que sentia, inspirantse en Beethoven, en Gluch, en Wagner, y no olvidant tampoch en alguns moments la font pura de las melodías populars. Ha fet ans que tot treball d' artista que no té mes patria que l' art. ¿Es aixó un defecte?

Lo públich no ho ha entés pas aixís. Exit més franch no pot donarse. Terminada la representació, un grupo numerosíssim l' acompanyà al mestre fins al séu domicili. L' ovació que havia comensat en lo teatro, terminá al carrer.

En l' execució sobresortí la Tetrassini. Ha fet de la Witilda una gran creació. Molt bé la contralt Synnberg. En Garulli lluyta ab la falta de potencia de la séva veu; pero interpreta 'l tipo de una manera acabada. Los demés molt ajustats, lo mateix que 'ls coros.

Lo que no té perdò de Déu es la manera anaerónica, pobra y deficient ab que l' ópera *Garin* ha sigut possada en escena. La creació de Bretón mereixia que l' empresa del Liceo fes un va-y-tot. Y en aquest punt, s' han tret las decoracions que han vingut á má, excepció de la última que ha sigut pintada expressament, y cada hù s' ha vestit com ii ha donat la gana, excepció de alguna primera part y un grupo de *gorreros* que van estrenar roba nova. ¿Quin será 'l dia que vejém en lo Liceo una ópera bén posada?

CIRCO BARCELONÉS

Res de nou.

ROMEA

Criaturadas.

TÍVOLI

Agustina de Aragón es una sarsuela de carácter patriótic, per l' istil de *Trafalgar* y *Cádiz*, encare que no arriba de bon trós al mérit de aquestas dugas, que tan sovint se representan.

Aquest género es més difícil de lo que sembla.

Lo libre es bastant desgabellat. Respecte á la música 's destaca una garbosa jota y 'l final del acte primer consistent en un desfile militar; y en lo según una romansa, una ronda, un coro de seminaristas y lo final.

Algunas de aquestas pessas tingueren de repetir-se.

De totas maneras, *Agustina de Aragón* ab tots los séus defectes es de creure que figurará molt temps en lo cartell, per ser de aquellas obras que despertan los sentiments patriótics, als quals may se mostra sort lo públich, y principalment lo que ocupa asiento á las galerias.

En la execució 's distingiren la Sra. Romero y 'ls Srs. Romea y Miralles.

NOVEDATS

L' ánima morta.

La nova tragedia de Guimerá ha sigut aplaudida ab gran entusiasme y al méu entendre ab notoria justicia.

No crech necessari relatar l' argument de la mateixa per haverho fet ja tots los periódichs diaris de la localitat. L' asunto es senzill y marxa ab molta regularitat. Es una de las concepcions de 'n Guimerá més claras y ab més simplicitat conduhidas, desde 'l principi fins á la gran escena trágica final.

Sobre tots los tipos se destaca 'l de Ferrán, lo rey boig á qui l' amor regenera. Es una verdadera creació, principalment en la primera meytat de la tragedia. Y bó es consignar que ha trobat un intérprete felicíssim en lo Sr. Bonaplata. No pot ferse millor aquell paper desequilibrat y sempre á punt de relliscar. Bonaplata dona mostrás de un gran talent.

Alrededor de aquest rey boig se desarrolla tota l' acció. Las ambicions de un germá bort, l' afany de robarli la corona y la esposa, una conspiració triunfant, y per fi la contra-revolució capitanejada pel rey, ja en lo plé us de las sévas facultats, qui acaba per venjar á son pare envenenat pel bort.

Diguéu á qualsevol qu' en *L' ánima morta*, un personatge estrangulará á un frare, farà brometa ab lo cadáver y l' arrossegará per terra, fins amargarlo darrera un tapis, y 'us dirá: — Aixó á la escena no passa.

Donchs, si senyors: no sols passa, sino que s' aplaudeix y ab justicia, en rahó d' estar admirablement preparat, y ser un dels rasgos culminants del protagonista de l' obra.

Afegiu:— S' obrirá un sepulcre, se traurá un ataut, s' obrirá, se descobrirá un cadáver, y un personatge amorrará á un séu germá sobre 'l mort, clavantli un punyal á la espatlla. Tothom dirá:— Aixó es horrorós: aixó á la escena ha de produhir un efecte repugnant. Donchs es un error. Horrorós si que ho es; pero es altament trágich. Y 'l públich ho accepta, perque 'l talent del Sr. Guimerá li imposa.

Descriure tots los rasgos en que abunda aquesta tragedia sería punt menos que impossible.... Tota ella está escrita en endecasilabo blanch, sense rima; pero vigorós, vibrant, plástich. En aquest punt pot colocarse entre las millors obras que porta escritas.

L' éxit de la tragedia sigué ruidós. Cridat l' autor al final de tots los actes y un sens fi de vegadas al terme de la representació, se presentá en companyia dels actors que posaren en son desempenyo 'l major esmero. La Mena y la Palá, en Bonaplata, quals mérits hem citat ja, en Tutau, l' Esteve, l' Oliva, en Pigrau, en Daroqui, en Guitart, tots estavan bén imposats de sos respectius papers, fugint ab molt acert del tó declamatori, y fent ressaltar las moltas bellesas de que l' obra está esmaltada.

En l' últim acte s' estrená una ben entesa decoració, deguda al Sr. Urgellés.

*

**

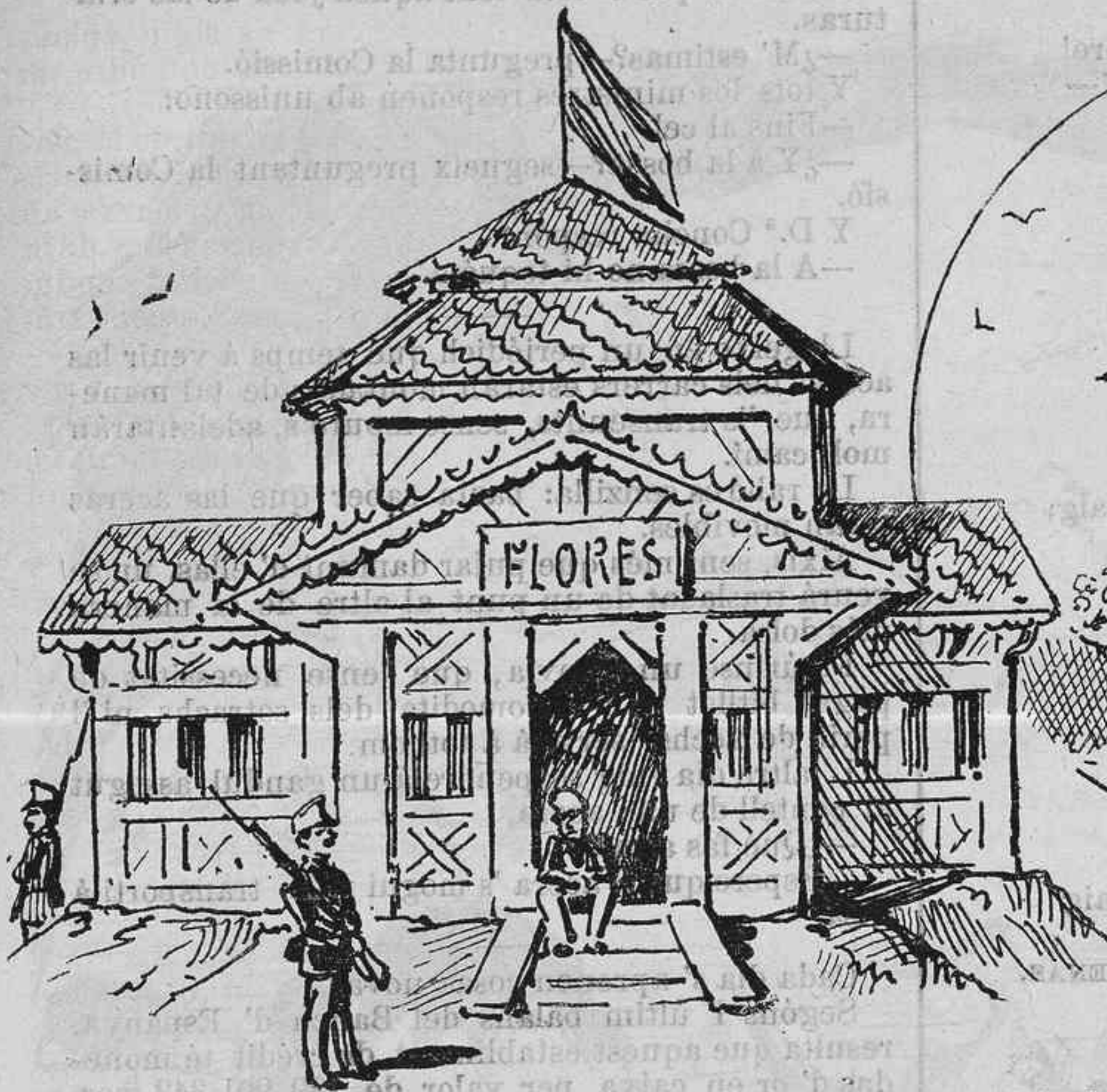
Aixó dels beneficis va rematantse.

Dilluns tindrà lloch lo del *traspunte* don Joan Bautista Gumá, ab lo drama *La Pasionaria*, l' estreno del monólech dramátich, original de D. Joan Givanel y Mas, *L' últim bés* y 'l juguet cómich *Lluna de mel*.

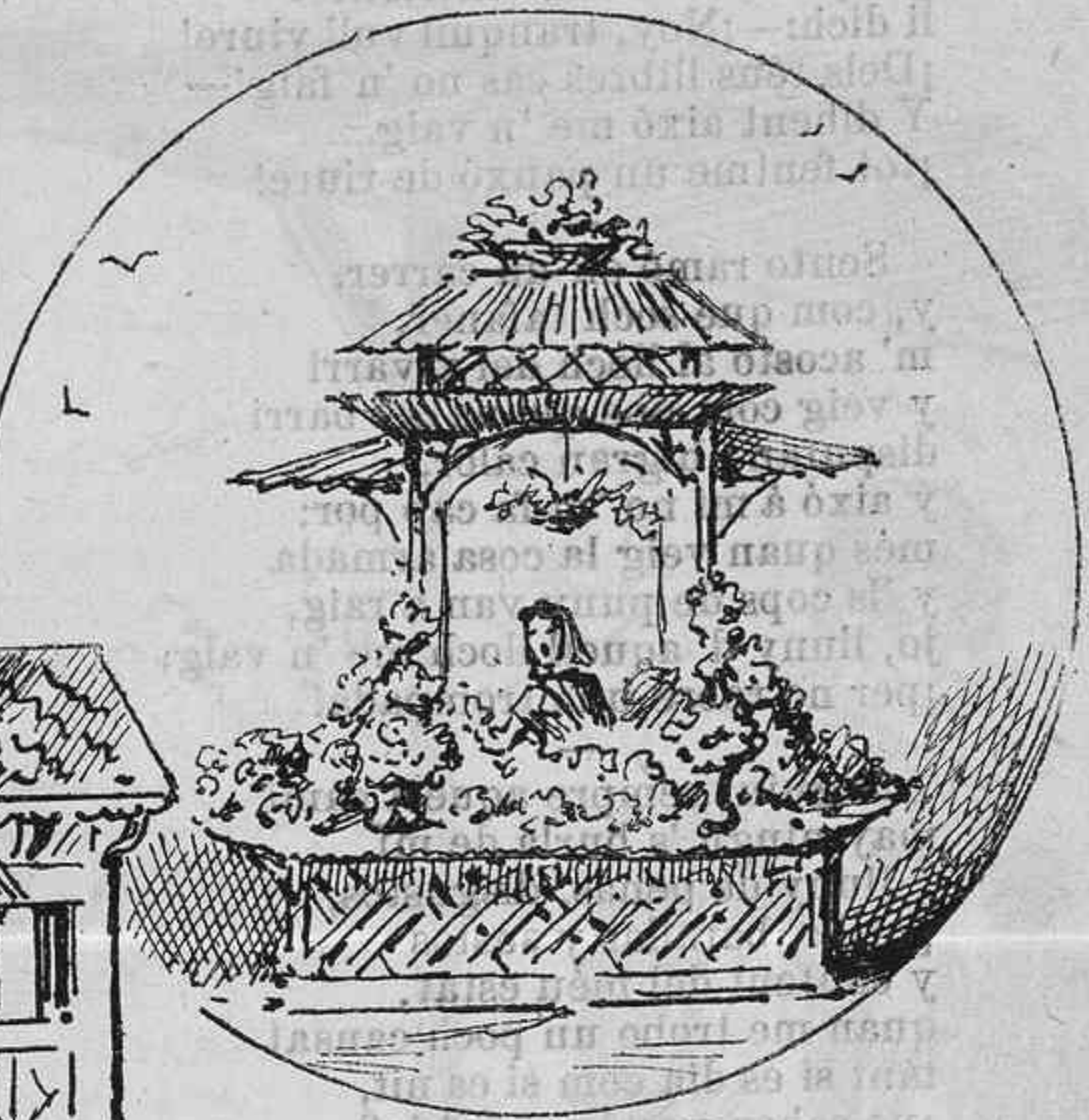
Esperém y desitjém que 'l teatro 's veja ben concorregut; tant com se mereix lo según apunte més actiu, inteligent y aixirit d' Europa é *islas adyacentes*.

LA BARRACA DE LAS FLORS, DEL PARCH

¿Aixó es un lloch destinat
á vendre flors?... ¡Vatúa nada!
¡Tan pesadot!... ¡Tan molest!
¡Si sembla un *cuerpo de guardia!*

¿No hauría sigut millor
un kiosco més poétich,
més elegant, ab més *chic*
y en un paratje més céntrich?

CATALUNYA

Vaja, que 'l públich aficionat á las extravagancias, ha trobat una obra que no pot menós de complaure l. Tal es la titulada *Jules Vert et Compagnie*, deguda á la ploma del Sr. Molas y Casas, producció que transforma las taulas del teatro en un verdader Circo Ecuestre ahont lo personal de la companyia se dedica á las habilitats que acostuman á executar los artistas de Circo, mostrant los homes las sévas gracias y las donas las sévas bonas formas.

La música del mestre Cotó es molt animada.

Ha entrat á formar part de la companyia 'l senyor Colomer, que al apareixer, rebé una gran salva de aplausos.

Item mes: pren part en la representació de l'obra la primera bailarina Sra. Monroc, qu' es com sab tothom una artista de punta.

Ab tots aquests elements y la cooperació de las Srtas. Alba (Leocadia é Irene) Brú y Ferrero y la Sra. Guerra y 'ls Srs. Palmada, Cerbón, Fernandez, Soler, Alba y Jerez, s' arma cada nit una broma que 'l públich s' hi parteix de riure.

En resúm: *Jules Vert et Compagnie* sent l' últim grau de la extravagancia, es de aquellas produccions que cridan gent, y que si fan riure al públich, fan riure encare mes á las empresas.

N. N. N.

UN CASAT TRANQUIL

Quan jo, per casualitat,
me trobo al mateix costat
d' una... xicoteta grassona,

guapa, aixerida y bufona;
per més que parlant baixet
tocant me 'm fassi l' ullet;
coneixent sas intencions
si bè un poch de broma hi faig
lluny d' ella, senyors, me 'n vaig....
¡per no caure en tentacions!

Tinch una dona formal,
que fora bona com cal,
si no fos mal agradosa,
molt cridayre y reganyosa;
mes quan no estich per cansóns
y ella per moure rahóns
crida furiosa y reganya;
jo tranquil lo meu fet faig
y ben lluny d' ella m' en vaig....
¡per no darli una castanya!

Algun cop trobo un amich
que 's creu que soch ruch y rich,
y 'l trutxa, sens darse 'n pena,
tot tocantme un xich l' esquena
me demana d' improvis
quatre rals y á voltas sis;
mes, trobantme en cassos tals,
lo paper de tonto faig
y ribent lluny d' ell me 'n vaig....
¡per no perdre amich ni rals!

Conech un qu' está ensopt
mústich, místich y pansit
de tant llegir llibres tristos
capassos d' eterni 'ls mistos;

donchs quan jo 'l sento llegir,
perqué no 'm fassi entristir
li dich:—¡Noy, tranquil vull viure!
¡Dels téus llibres cas no 'n faig!—
Y dihent aixó me 'n vaig...
¡tot fentme un panxó de riure!

Sento ramó en un carrer,
y, com que soch tafaner,
m' acosto al lloch del xivarri
y veig com uns quans del barri
disputan ab gran calor,
y aixó á mí no 'm fa cap por;
més quan veig la cosa armada
y 'ls cops de puny van a raig,
jo, lluny d' aquell lloch me 'n vaig,
¡per no rebre una trompada!

Seguint sempre aquest camí
may ningú 's burla de mí,
y lluny de penas, disgustos,
perills, barallas y sustos
y content del meu estat,
quan me trobo un poch cansat
tant si es dia com si es nit,
¿no saben vostés qué faig?
Donchs, ja 'ls ho diré: ¡me 'n vaig
tot tranquil, y 'm tiro al llit!

FRANCISCO LLENAS.

Ja 's troba á Madrid la comissió del Ajuntament presidida per l' Alcalde.

Allá se 'n ha anat ab l' intent de conseguir la mar de cosas. ¿Quántas n' alcansará?

Al cap-de-vall passarem comptes.

Y 'ls comptes com de costum se saldaran en dany de la migrada hisenda de la ciutat dels comtes.

Fins ara ordinariament cada dia 's reb un telégrama.

Y casi tots los telégramas que 's reben venen á dir lo mateix.

En Bosch y Fustigueras, alcalde de Madrid, ens ha rebut molt bé. Com ell y en Porcar son tots dos de Tortosa, ¡guay! no faltava més sino que 'ls rebés malament.

Avuy hem visitat á n' en Cánovas que s' ha mostrat molt amable ab la comissió.

Es natural: com més lo Mónstruo envelleix, més amable 's torna.

Un altre dia diuen:—Lo ministre de la Gobernació 'ns ha regalat un puro per barba.

Y á continuació afirman:—Lo ministre de Foment no 'ns ha donat més que un cigarrillo.

Fins aquí tot son glorias. Más tart, tal vegada, vindrán las memorias.

L' únich ministre que, segons noticias, s' ha mostrat desapegat ab la comissió del Ajuntament de Barcelona es en Concha Castañeda.

Ha olorat D.ª Concha que 'l viatge té per objecte demanar rebaixa en las contribucions, liquidar deutes ab l' Hisenda, en una paraula, tractar qüestions de *cum quibus*, y ha fet tot seguit una ganyota.

Resultat: que s' está fent aquell joch de las criaturas.

—¿M' estimas?—pregunta la Comissió.

Y tots los ministres responen ab unissono:

—Fins al cel.

—¿Y á la bossa?—segueix preguntant la Comissió.

Y D.ª Concha respón:

—A la bossa no hi toquem.

Llegeixo en un periódich que temps á venir las aceras dels carrers estarán montadas de tal manera, que 'ls transeunts, sense moure's, adelantarán molt camí.

La rahó es senzilla: basta saber que las aceras serán movibles.

Aixís, sens més que pujar damunt d' ellas, un se veurá trasladat de un punt al altre de la manera més dolça.

Figürinse un tranvia, que sense necessitat de pagar bitllet ni l' incomoditat dels sotrachs, ni 'l perill de xochs, servirá á tothom.

L' altre dia vaig sorprendre á un gandul assegut al cantell de una acera.

—¿Qué fas aquí?

—Espero que l' acera 's mogui y 'm transporti á casa.

Cada dia s' aprenen cosas novas.

Segons l' últim baláns del Banch d' Espanya, resulta que aquest establiment de crédito té monedas d' or en caixa per valor de 189.901,343 pessetas.

De manera que resulta un pico de tres pessetas en or acunyat.

Ningú de vostés haurá vist may, de segur, nna moneda d' or que valgui tres pessetas.

Donchs lo Banch d' Espanya las posseheix.

—¡Alto!—'m diu una persona intelligent. Lo Banch d' Espanya no té l' or en moneda, 'l té en barra.

Está bé: llavoras diguem que aixó de l' or del Banch, tot es qüestió de barra.

En las carreras que próximament s' han de donar al Hipódromo, correrán entre altres, uns caballs que s' anomenan de la següent manera:

Recolectante, Remarcado, Reluchador y Relumbroso.

¿Reparan quin abús tan gran de la sílaba *re*?

Donchs aixís son las carreras de caballs: total: *re*.

La Lanterne, periódich de París, ha publicat una noticia que fa posar la pell de gallina.

Segons sembla, Inglaterra y Alemania están perfectament entesas per apoderarse de las Canarias y las Balears y bombardejar Barcelona, aixís qu' Espanya intenti intervenir en la qüestió de Marruecos.

¡Lo bombardeig de Barcelona!... ¡Quina cosa més horrible!...

Y no obstant: si bé 's considera, es aquest l' únich medi qu' existeix per procedir á la reforma de la ciutat vella.

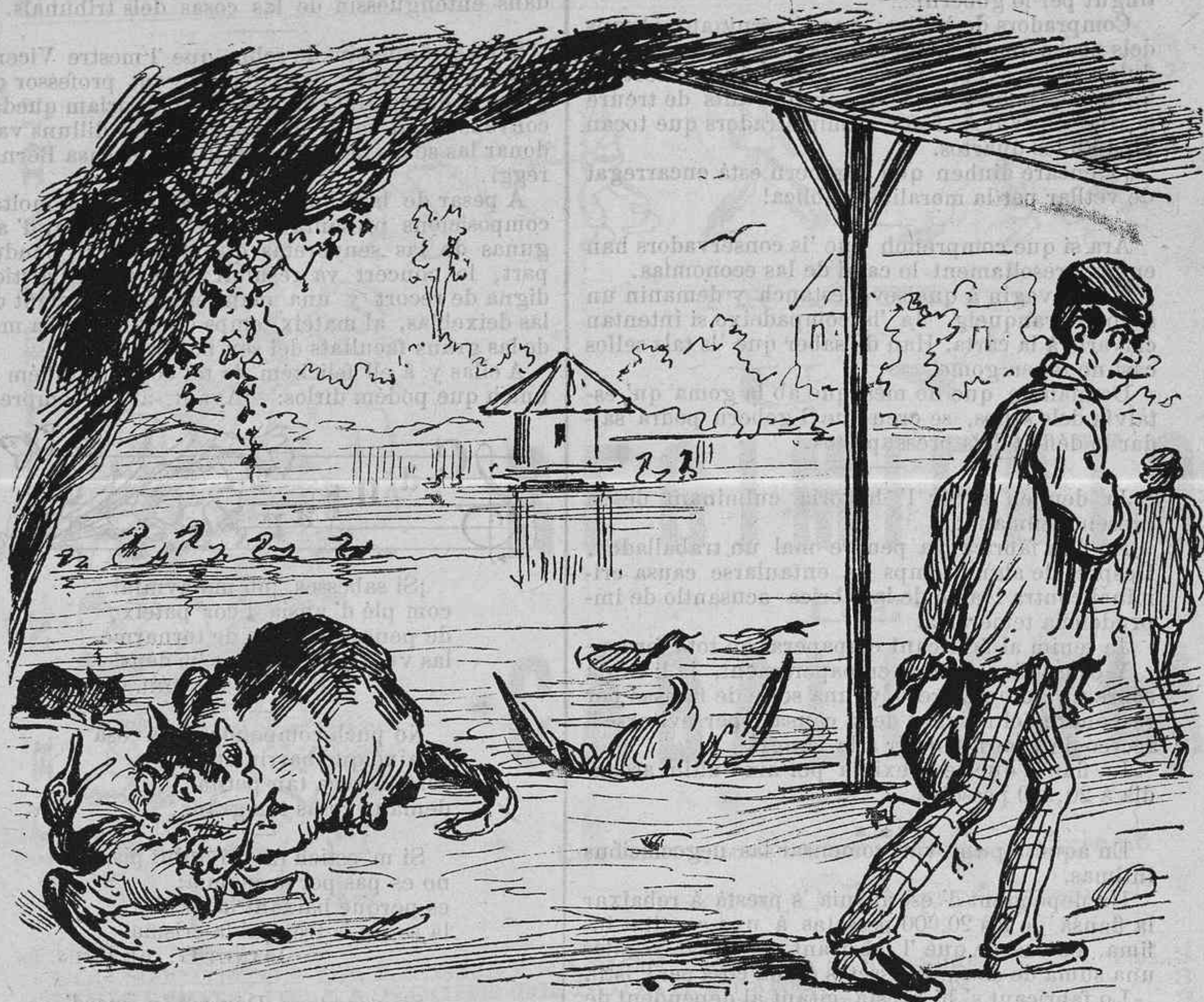
¿No es vosté de aquest parer, Sr. Baixeras?

¿Veritat que sino se 'n encarrega una esquadra inglesa, vosté, D. Angel, no 's veu capás de tirar una sola casa á terra?

L' altre dia un subjecte que per lo vist tenia fagots, va introduhirse vestit en lo sortidor de la plasa de Catalunya prenent un bany bastant llarch, y sense que un sol municipal se presentés á acompa-

LOS CASSADORS D' ÀNECHS DEL PARCH

¡Pobres ànechs!... Ratas, gats,
lladregots!... ¡tot son tropells!
¡tots s' entretenen cassantlos!
¡tots viuhem á sobre d' ells!

nyarlo á la Casa Gran, ahont hauria pogut aixu-
garse la mullena.

¡Y després dirán que 'l sortidor de la plassa de
Catalunya no presta cap utilitat!...

¡Quina corrida la del diumenje!

Lo més nyap, lo més bunyol, lo més flux que s'
havia vist may en la nostra plassa.

Toros dolents y 'ls toreros á l' altura dels toros.

L' empresa després de la funció ha fet com si
s' enfadés escrivint una carta molt enérgica á la
ganaderia que tan malament l' ha servida.

No es escrivint cartas als gana lers com l' empre-
sa queda bé.

Lo més just seria estalviarse 'ls quinze céntims
que li costa 'l franqueig de la carta y abstenirse de
fer pagar com á una corrida formal lo que no pas-
sa de ser una mala novillada.

Obrant com fins ara s' exposa á que 'l dia que
vulguic orre toros de debó, 'l públich deixi de assis-
tirhi pensantse que 's tracta de novillos.

Tot m' enterneixo.

L' aplaudida actriu Sra. Tubau, al passar per
Zaragossa ha fet un donatiu de 2,500 pessetas pera
las obras de restauració del temple del Pilar.

Naturalment, lo cabildo, al veure 'ls 500 duros
s' ha entusiasmada acordant celebrar una missa vo-
tiva com expressió de agrahiment á la senyora
Tubau.

A dita missa hi assistirá tota la companyia.

Pero escoltin:

¿Y 'l Cabildo Cathedral en justa correspondencia
no assistirá en corporació á la representació de
Francillón ó de qualsevol altra obra per l' istil, en
las que tant se distingeix la Maria Tubau?

Me sembla que 'l cabildo saragossá que ha rebut
2,500 pessetas de una cómica, té á lo menos 2,500
motius del valor de una missa cada un, per mos-
trarse galán ab una dama.

Segóms sembla, s' ha evaporat l' administrador
de Loterías de la Plassa nova.

¡Vels'hi aquí 'ls fruyts de aquest vici funest sostingut per lo govern!....

Compradors de bitllets que s'arruinan; alguns dels pochos que treuen alguna cosa que s'enganduleixen, y al cap de vall resulta que la sort los torna més pobres de lo qu' eran avants de treure la rifa, y per fi de festa, administradors que tocan pipa ab los quartos.

¡Y encare diuen que 'l govern está encarregat de vetllar per la moralitat pública!

Ara sí que comprench que 'ls conservadors han emprés resoltament lo camí de las economías.

O sino vagin á qualsevol estanch y demanin un sello de franqueig. Ja 'ls compadeixo si intentan clavarlo á la carta. Han de saber que 'ls tals sellos casi no tenen goma.

De manera que no més que ab la goma qu' estalvia dels sellos, se creu que 'l govern podrá saldar lo déficit dels pressupostos.

Ja deuen saber l' historia culminant de la present senmana.

En una fàbrica va pendre mal un treballador. Després de algun temps va entaularse causa criminal contra l' amo de la fàbrica acusantlo de imprudencia temeraria.

Ja tenim al fabricant empaperat en tota forma. Y conseqüencia del empaperament, ja li cau á sobre un auto de presó y una serie de fianzas per respondre del resultat de la causa y per evitarse 'l recreo de anar á dormir á la cangri.

La fianza que se li exigia per aixó últim ascendia á 20,000 pessetas.

* *

En aquest punt van comensar las negociacions intimas.

Un dependent d' escribanía 's prestá á rebaixar la fianza de las 20,000 pessetas á una cantitat infima, en cas de que 'l fabricant encausat regalés una suma de dos mil pessetas ó una cosa per l' istil.

Lo fabricant s' hi prestá, citant al dependent de la escribanía en l' Institut de Foment del treball nacional.

* *

Allá s' hi feu la maniobra convinguda.

Pero advertit un comissari de policia pel fabricant, lo presenciá, y detingué al dependent de la escribanía ocupantli 'ls bitllets de banch que acabava de rebre y que previament havian sigut senyalats.

Lo dependent va ser portat á la presó. Y ell sembla que pagarà la festa.

* *

Pero aném á comptes.

¿Qui dicta 'ls autos en los jutjats de instrucció? ¿Los jutjes, los escribans ó 'ls simples dependents?

Preguntém aixó perque no deixa de ser extrany que una fianza de 20,000 pessetas, pugui quedar reduhida casi á res, quan hi median inteligencias ab un simple dependent d' escribanía.

Si 'ls jutjes no dictan aquests autos ¿cóm los consenten? ¿Cóm permeten rebaixas tan considerables que 's prestan á tan poch favorables comentaris?

Esperém que 'ls tribunals aclariran l' assumpto.

Per més qu' en casos per l' istil que á l' administració de la justicia afectan, s' hauria de confiar la instrucció del procés no á funcionarios del gremi sino á un jurat compost de ciutadans honrats.

Ja que 'ls tribunals entenen de las cosas dels

ciutadans, me sembla sería molt just que 'ls ciutadans entenguessin de las cosas dels tribunals.

Si no sapiguessim de sobra que 'l mestre Vicens Costa y Nogueras es tan intel·ligent professor de piano com inspirat compositor, n' hauriam quedat convenuts al sortir del concert que dilluns van donar las sevas deixebles en lo saló de casa Bernareggi.

A pesar de las inmensas dificultats que moltes composicions presentavan y de la poca edat d' algunas de las senyoretas que en ell van pendre part, lo concert va resultar una festa artistica digna de recort y una manifestació del talent de las deixebles, al mateix temps que una proba més de las grans facultats del seu mestre.

A ellas y á ell felicitem de tot cor y 'ls dihem lo únich que podém dirlos:—¡Avant, avant sempre!..

¡Si sabesses, ¡oh ma aymía!
com plé d' ansia 'l cor pateix,
de pensar que has de tornarme
las vuyt pessetas que 'm deus!

ANTONET DEL CORRAL

No puch compendre una cosa
(y aixó que barrino tant)
com ta boca tan petita
demana cosas tan grans.

Si m' estich en un quint pis,
no es pas per economia:
es perque baixant la escala
la sogra 's trenqui la crisma.

JOANET G. DE REUS.

Si, per etzar, Déu me 'n guard',
ab una viuda 'm casava,
crech que 'm faria l' efecte
d' escudella rescalfada.

M. VALLS.

Dos cosas tens, nena hermosa,
que no las puch soportar,
que son: ta mare y 'l gos,
puig sempre m' están *burdant*.

ELL.

Trina lo dols rossinyol
á sa famella esperant,
y jo, esperante á la plassa,
també, noya, estich trinant.

DR. TRANQUIL.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO.

- 1.ª XARADA.—E-co-no-mi-as.
- 2.ª INTRÍNGULIS.—Capota.
- 3.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Miravet.
- 4.ª GEROGLÍFICH.—Per judicis las Audiencias.

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2.

¡¡GRAN NOVEDAD!!

FRADERA
UN
REGIMIENTO
DE
CABALLERIA

Cuaderno que contiene 48 láminas al cromo
Precio: 0'50 pesetas

LOS SECRETOS DE LA GENERACION, por J. Morel de Rubempre.	Plas. 3
FISIOLOGIA DE LA NOCHE DE BODAS, por Amancio Peratoner.	» 3
HIGIENE DE LOS PLACERES Y DE LOS DOLORES, por el Dr. A. Debay.	» 3
LOS PELIGROS DEL AMOR. Obra escrita con presencia de varios autores.	» 3
LA PORNOCRACIA. Obra póstuma de P. J. Proudhon.	» 3
LOS ORGANOS DE LA GENERACION, por Amancio Peratoner.	» 3
HISTORIA NATURAL DEL HOMBRE Y DE LA MUJER, por A. Debay.	» 3

IVAN TURGUENEF
EL JUDÍO
Un tomo.— 3 pesetas

LEOPOLDO ALAS (Clarín)
ENSAYOS Y REVISTAS
Un tomo en 8.º—3'50 Ptas.

ALEJANDRO DUMAS (hijo)
LA DAMA DE LAS PERLAS
Un tomo en 8.º— 1 peseta

ALLÁ VAN HISTORIAS Por LEOPOLDO LOPEZ DE SAA y E. CONTRERAS Y CAMACHO
Precio: 2 pesetas

EDMUNDO DE AMICIS
AMOR Y GIMNÁSTICA
Un tomo en 8.º— 4 Ptas.

EMILIO PRIETO Y VILLAROEL
MADROÑÓPOLIS
Un tomo en 8.º— 3 Ptas.

A. PEÑA Y GOÑI
DE BUEN HUMOR
Un tomo en 8.º—3'50 Ptas.

NADA ENTRE DOS PLATOS
Precio: 0'50 Ptas. ● Por ENRIQUE GASPAR.—Tomo 58 de la Biblioteca Selecta ● Precio: 0'50 Ptas.

TRISTANA Novela de BENITO PEREZ GALDÓS
Un tomo en octavo.—Precio: 3 Ptas.

SORTIRÁ dintre pochos dias SORTIRÁ
GUIA DEL CONQUISTADOR
Per C. GUMÁ y dibuixos de M. MOLINE

Los corresponsals que no tingan lo pedido fet, que 'l fassan sens perdua de temps.
NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mutuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá a volta de correu franca de port. No responém d' estravíos, no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

XARADA-CANTABLE

Música de «EL REY QUE RABIO»
 Jutjant per los mals sintomas
 que sofreix tot mortal,
 de modas estrambóticas
 no 'n surtirém tres may.
 Y 'ls sastres de mes práctica
 ja fan per poquets rals
 hetxuras baratissimas
 que fan quedar parat.
 Molt curta la hermilla,
 pantalons com sacas,
 un jech sense formas,
 ab total molt amplas
 y forrat per sota
 de paper d' estrassa....
 Tot aixó son modas
 que inventan los sastres;
 pero també poden
 ben clar demostrar
 que 'l bon gust avuy dia
 ja es á can Taps.

Gomosos de bona índole
 que may menjan *hu-tres*
 per fer mes goma arábica
 tot estrany s' ho fan fer;
 y si algún senyó ab túnica
 veyeu per 'quets carrers
 no diguéu *dos* mes mínima
 que tot pot molt ben ser.

Per mes que no siga
 cosa necessaria,
 com á moda nova
 ja no mes hi falta
 que 'ls homes tots portin
 faldillas d' indiana....
 y totas las donas
 se posin las calsas.

Si aixó succehia
 pobre del sastret
 quan volgués pendre midas
 no li dich res.
 Y 'l qu' es tot aixó creguin
 no passarà;
 tant si va ab una moda
 com si no hi vá.

J. STARAMSA.

ACENTÍGRAFO

Rita, ves á la total
 y veyám si tot sabrás
 aquell pollastre tan grás
 que 'ns vá regalá en Marsal.

E. SUNYER Y S. LOPEZ.

TRENCA CLOSCAS

ROSA ¿QUÉ SAB DE 'N SIRÉ?

Formar ab aquestas lletas lo nom de un poble
 de la provincia de Barcelona.

JAUMET DE TARRASA.

TERS DE SILABAS

Primera ratlla vertical y horisontal: en los estu-
 dis.—Segona: nom de dona en diminutiu.—Terce-
 ra: Població catalana.

KIU FO.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Nom de home.
 3 6 7 8 4 1 6.—Carrer de Barcelona.
 8 6 7 4 3 6.—Peix.
 6 8 4 4 3.—En la mar.
 6 8 7 3.—En las cartas.
 2 3 6.—Utensili de cuyna.
 3 6.—En las cartas.
 5.—Consonant.
 8 4.—Mineral.
 7 1 4.—Riu d' Espanya.
 2 3 4 2.—Mida castellana.
 4 8 6 1 2.—Nom de dona.
 3 4 4 8 6 2.—Pés.

UN TRAPISSONDA.

MUDANSA

De la total de 'n Marsal
 li vaig girar la total.

SATANÁS.

GEROGLÍFICH

::+
 D
 IV
 OR
 VI
 +
 MATRI | MONIS
 S

UN ESTUDIANT.

TIPOS POPULARS

L' home dels gossos

Barcelona.—A. López Robert, impresor.—Asalto, 63